

گزارشی از دهمین دوره مسابقه جهانی پیشگامان نوبل، لهستان ۲۰۰۱*

احمد مرشدیان

آکادمی علوم لهستان برای دهمین سال متوالی در سال ۲۰۰۱ رقابتی را ترتیب داد که در آن حدود هفتاد کشور شرکت کردند. مسابقه پیشگامان نوبل (آنگونه که در کشورمان نامیده می شود) به صورت غیر حضوری برگزار می شود. تمام دانش آموزانی که در مقطع متوسطه و دبیرستان مشغول به تحصیل هستند می توانند با فرستادن نتایج پژوهشهای خود در زمینه فیزیک به آکادمی علوم لهستان امکان ارزیابی کارشان را توسط کمیته داوران فراهم آورند. از دوره چهارم برگزاری این مسابقه کمیته داوران شامل اعضای از سراسر دنیاست. در میان کمیته داوران نام فیزیکدانان و معلمان برجسته فیزیک جهان دیده می شود. از مقررات دیگر مسابقه این است که هر مقاله باید یک نویسنده داشته باشد اما یک نفر می تواند چند مقاله با موضوعات متفاوت ارسال دارد. مقاله ها باید به زبان انگلیسی باشند. معمولاً کمیته اجرایی مسابقه از راههای دیپلماتیک فراخوانهای مربوطه را ارسال می کند و نهادهای ملی و یا ارگانهای آموزشی دولتی در هر کشور جمع آوری مقاله ها، ترجمه و ارسال آنها را به عهده می گیرند هر چند امکان ارسال مقاله توسط اشخاص به طور مستقل نیز وجود دارد.

از جمله اهداف برگزار کنندگان این مسابقه آماده ساختن زمینه ای مناسب برای شکوفا شدن و پرورش استعداد های پژوهشگران نوجوان و جوانی است که در سراسر جهان با علاقه فراوان به فیزیک مشغول به کار هستند. براساس اعلام برگزار کنندگان، این رقابت بزرگ جهانی در بسیاری

از کشورها انگیزه‌ای شده برای برپایی رقابت‌های مقدماتی و مشابه که این خود در کشورهای مختلف به خصوص در کشورهای در حال رشد موجب پدید آمدن هیجان مثبت علمی و تقویت آموزش‌های علوم پایه شده است.

مقاله‌های ارسالی از حیث بدیع بودن موضوع مورد بررسی، شیوه برخورد پژوهشگر نوجوان با مسأله و روش علمی او بررسی شده و مقاله‌هایی که تنها با ویرایش مختصری امکان چاپ در مجله‌های علمی معتبر را داشته باشند برنده جایزه خواهند شد. بر طبق مقررات محدودیتی در تعداد برندگان وجود ندارد اما با توجه به اینکه کارهای قابل چاپ به دلیل عدم آشنایی و مهارت دانش‌آموزان بسیار محدود است تعداد برندگان نیز بسیار کم است و بیش از دو سه مقاله بقیه این شرط دشوار را تأمین نمی‌کنند. برای همین علاوه بر برندگان جایزه مسابقه به تعدادی نیز دیپلم افتخار اعطا می‌شود که در ادامه شرایط دریافت آن نیز خواهد آمد. جایزه مسابقه نیز در نوع خود بی‌نظیر و بسیار جذاب است، حضور چند ماهه در یک مؤسسه پژوهشی دانشگاهی معتبر و چاپ مقاله برنده در یک مجله معتبر فیزیک. ساختار بسیار مناسب این مسابقه و شیوه بدیع ارزیابی آن امکان می‌دهد بدور از اثرات منفی رقابت‌های مشابه، نظیر المپیادهای جهانی و تقریباً با همان اعتبار جهانی زمینه ایجاد هیجان مثبت علمی و جو پژوهش در کشور ایجاد شود.

ذکر این نکته لازم است که به ارزان بودن این شیوه رقابت‌ها توجه شود چرا که هزینه سنگین آماده سازی تیمها و اعزام تیمهای ملی المپیاد در این شیوه به هزینه‌های ارزان قیمت ترجمه مقاله‌ها تقلیل می‌یابد.

در اولین دوره حضور مرکز آموزشی علامه حلی تهران در این رقابت‌ها از میان حدود پنجاه مقاله ارسالی از ایران، دانش‌آموزان مرکز علامه حلی تهران موفق به کسب دیپلم افتخار کارهای پژوهشی برتر و دیپلم افتخار مقاله‌های مروری برتر شدند (شایان توجه است که در چند ساله گذشته مرکز فرزندان تهران در این رقابت شرکت می‌کرده است ولی اولین حضور دانش‌آموزان علامه حلی در سال تحصیلی جاری است.) همانطور که اشاره شد غیر از مقاله‌های برنده جایزه تعدادی دیپلم افتخار نیز اعطا می‌شود. مقاله‌هایی که از نظر موضوع بدیع محسوب می‌شوند اما برای چاپ در یک مجله معتبر نیاز به ویرایش کلی دارند دیپلم افتخار مقاله پژوهشی برتر را دریافت می‌کنند. مقاله‌هایی که موضوعشان بدیع محسوب نمی‌شود اما به لحاظ ساختار کار ارائه شده و ادبیات علمی قوی که ارزش آموزشی به آن می‌دهد به دریافت دیپلم افتخار مقاله مروری برتر مفتخر می‌شود. سومین نوع دیپلم اعطایی به کارهای عملی تعلق می‌گیرد که شرایط مقاله برنده را به لحاظ بدیع بودن نداشته باشند اما خود اصل کار شایان تقدیر باشد.

